

VI. «Προλογος», Τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα Αἰγύπτου

[εἰς Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, Ἡρόδοτος, Ἀθῆναι 2011, 17-8]

Μὲ τὴν ἱστορία τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος Αἰγύπτου ἠσχολήθην γιὰ πρώτη φορά, ὅταν ἐξεπονοῦσα τὴν διδακτορική μου διατριβὴ στὸ Αἴξ-Ἄν Προβὰνς τῆς Γαλλίας. Τότε, κατὰ τὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1970 δολοφονεῖται ὁ Ἐνρῆ Κουριέλ (Henri Couriel) καὶ ὅλος ὁ τύπος ἀναφέρεται στὴν πολυσχιδῆ προσωπικότητά του. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔμαθα ὅτι αὐτὴ ἡ ἀμφιλεγόμενη φυσιογνωμία ὑπῆρξε ὁ ἰδρυτὴς τῆς Χαντέτο, τοῦ κυριωτέρου Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Αἰγύπτου τῆς Μέσης Περιόδου. Αὐτὴ ἦταν ἡ μόνη πληροφορία ποὺ κατώρθωσα ν' ἀποκτήσω. Ὅταν, ὅμως, τὰ χρόνια ἐκύλησαν καὶ ἦλθε στὴν ἐξουσία ὁ Μιττεράν, θέλοντας, ἴσως, νὰ αἰτιολογήσει τὸ μέχρι τότε, καὶ τώρα, ἀνεξιχνίαστο ἐκείνης τῆς συγερᾶς καὶ βάρβαρης δολοφονίας, ἐνδεχομένως καὶ γιὰ νὰ προσάψει ψόγο στοὺς προκατόχους του, ζητεῖ συγγνώμη γιὰ τὸ ἔγκλημα. Ἡ ἐνέργειά του αὐτὴ ἐπαναφέρει στὴν μνήμη μου ὅλο ἐκεῖνο τὸ φρικτὸ σκηρικὸ ποὺ εἶδα διδακτορικὸς φοιτητὴς νὰ ἐκτυλίσσει «μπρὸς στὰ μάτιά μου» ἀπὸ τὶς τηλεοπτικὲς ὀθόνες. Ἔτσι δὲν ἄντεξα στὸν πειρασμὸ καὶ παρὰ τὰ νέα, τότε, ἀκαδημαϊκά μου καθήκοντα στὸ νεόδμητο Ἰόνιον Πανεπιστήμιο, ἔσπευσα ἀπὸ τοὺς πρώτους νὰ προμηθευθῶ τὸ βιβλίον τοῦ Gilles Perraut, *Un homme à part*, ποὺ ἀφεώρα τὴν ζωὴ του. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔμαθα πολλὰ γιὰ τὸν ἴδιο καὶ γιὰ τὸ δημιούργημά του, τὴν Χαντέτο. Κατενόησα ἀκόμη τὴν σύνδεσή του μὲ τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τῶν Ἀλγερινῶν, ποὺ ἦταν, ἴσως, καὶ ὁ λόγος τῆς δολοφονίας του. Αὐτὸς ὁ, μὲ φανατικὴ ἀραβικὴ ἐθνικὴ συνείδηση, ἰουδαῖος ἄπατρις ἐπέλεξε νὰ ἐγγράψει στὸ πιστοποιητικὸ τοῦ θανάτου του τρία "χωρίζ": Πατρίδα, Θρησκεία, Διεύθυνση.

Ἐξοῦσε παρανόμως, βλέπετε, στὴν Γαλλία γιὰ σαράντα σχεδὸν χρόνια...

Ὅταν, λοιπὸν, ὁ συνεργάτης μου Κυριακὸς Θ. Νικολάου-Πατραγᾶς μοῦ ἀνέφερε τὴν πρόθεσή του γιὰ τὴν σύντομη καταγραφὴ τῆς ἱστορίας τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος Αἰγύπτου ἔξυσε παλαιὰς πληγὰς καὶ μοῦ ἐθύμισε ἅτι ἀπὸ τὴν μαθησιακὴ νεότητά μου. Γνωρίζοντας τὴν σημασία ποὺ ἔχει αὐτὸ τὸ κίνημα γιὰ τὴν διατήρηση τῆς κοσμικότητας στὴν Μέση Ἀνατολή, τὸν προέτρεψα νὰ συγγράψει αὐτοτελῆ ἔκδοση στὴν ὁποία νὰ συνδυάσει τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα, τὶς ἰδεολογικὲς ἰδιαιτερότητες καὶ τὸ κοινωνικὸ πλαίσιο.

Καὶ νομίζω ὅτι τὸ ἐπέτυχε ἄριστα. Χωρὶς, ὅπως τὸ δηλώνει καὶ ὁ ἴδιος, μὲ τὴν εὐσυνειδησία ποὺ τὸν διακρίνει, νὰ προβεῖ σὲ νέα ἔρευνα, στηριζόμενος ἐν πολλοῖς στὸ ἐρευνητικὸ ἔργο τοῦ Δασκάλου του Ρέφαατ ἄλ-Σαήντ, κατώρθωσε νὰ συνθέσει αὐτὰ τὰ τρία στοιχεῖα, προσφέροντάς μας μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικώτερες ἑλληνικὲς συμβολὲς γιὰ τὴν σύγχρονη ἱστορία τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ σχέσις τοῦ αἰγυπτιακοῦ κομμουνισμοῦ μὲ τὴν Μόσχα, μὲ τὸν Νάσερ καὶ μὲ τὸν Σαντάτ, πράγματι ἀπαντοῦν σὲ πολλὰ ἐρωτηματικὰ ποὺ εἴχαμε. Ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, ἐπίσης, παρουσιάζει καὶ ἡ προσπάθειά του νὰ ψυχογραφήσει τὸν Σαντάτ, ὅπως καὶ νὰ ἀναλύσει μὲ ὄρους ταξικoὺς τὸ ἰσλαμιστικὸ φαινόμενο. Δὲν παραλείπει ἀκόμη νὰ μᾶς δώσει τὸ ἰδεολογικὸ πλαίσιο τοῦ Ἀραβικοῦ Σοσιαλισμοῦ καθὼς καὶ τὴν ιδιόρρυθμη σχέση νασερισμοῦ-αἰγυπτιακοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἡ παροῦσα ἐργασία τοῦ Κυριακοῦ Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ μᾶς βεβαιώνει καὶ γιὰ κᾶτι ἄλλο, ἐπίσης σπουδαῖο. Τὴν πατριωτικὴ διάσταση ποὺ μπορεῖ νὰ λάβει ἓνα κομμουνιστικὸ κίνημα, ὅπου οἱ προκρίσεις τοῦ αἰγυπτιακοῦ μποροῦν ν' ἀποτελέσουν καὶ πρότυπον.